

LBRIS

We know
books

GEORGE ORWELL

Ferma animalelor • 1984

Ediția a II-a

Traducere din limba engleză de
ANCA PEIU și LUCIAN POPA

Prefață și tabel cronologic de
ANCA PEIU

GORINT

GLASICI AI LITERATURII

CUPRINS

<i>Prefață de Anca Peiu</i>	5
<i>Tabel cronologic</i>	22
FERMA ANIMALELOR	35
1984	135

I

Domnul Jones, stăpân al Fermei „Conacul”, a zăvorât cotele găinilor pentru noapte, dar, cum trăsese zdravăn la măsea, a uitat să închidă și ușițele mici. Cu haloul de lumină al felinarului legănându-se într-o parte și-n alta, a străbătut curtea clătănându-se, și-a lepădat încălțările la ușa din spate, și-a turnat o ultimă stacană de bere din butoiul aflat în anexa bucătăriei, după care a suit treptele ce duceau spre dormitor, unde doamna Jones sforăia deja.

Imediat ce s-a stins lumina în dormitor, prin toate cotloanele fermei s-au iscat freamăt și vânzoleală. În timpul zilei umblase vorba că Bătrânul Senior, vierul premiat din rasa Alb Mijlociu, avusese un vis straniu în noaptea anterioară și că dorea să li-l împărtășească și celorlalte animale. Se înțeleseseră să se întâlnească toate în hambarul cel mare îndată ce domnul Jones avea să se retragă la o distanță sigură. Bătrânul Senior (toți îi ziceau astfel, cu toate că la expoziție fusese prezentat sub numele de „Frumusețea din Willingdon”) se bucura la fermă de un respect atât de mare, încât toată lumea era gata oricând să renunțe la o oră de somn pentru a auzi ce anume avea acesta de zis.

La un capăt al hambarului celui mare, pe un soi de podium ridicat, Seniorul se instalase deja confortabil pe culcușul său de paie, sub un felinar aninat de o grindă. Era în vârstă de doisprezece ani și în ultimul timp parcă devenise prea corpulent, dar încă era un porc cu înfățișare măreață și avea un aer chibzuit și binevoitor, în pofida faptului că nu i se tăiaseră niciodată colții.

În scurt timp au prins să se ivească și restul animalelor, fiecare făcându-se comod în felul său. Primii au ajuns cei trei câini, Bluebell, Jessie și Pincher, urmași de porcii care s-au instalat pe paie aflate dinaintea podiumului. Găinile s-au cocoțat pe pervazurile ferestrelor, porumbeii au urcat, fluturând din aripi, tocmai sus, pe căpriorii acoperișului, în timp ce oile și vacile s-au așezat în spatele porcilor și s-au apucat să rumege pe îndelete. Cei doi cai de ham, Boxer și Clover, au venit împreună, pășind agale și foarte atent, cu păroasele lor copite cât toate zilele, temându-se să nu calce cumva pe vreun mic animal tupilat în paie. Clover era o iapă trupeșă și mămoasă, care se apropia de jumătatea vieții și care nu își mai recâștigase nicicând silueta după ce adusese pe lume al patrulea mânz. Boxer era o dihanie cât toate zilele, înalt de vreun metru și optzeci de centimetri și mai forțos decât oricare doi cai de rând luați laolaltă. O dungă albă îi cobora pe nas, conferindu-i un aer cam nătâng, și la drept vorbind nici nu prea îl dădea deșteptăciunea afară din grajd, dar cu toții îl respectau pentru tăria lui de caracter și pentru uimitoarea lui putere de muncă. După cai și-au făcut apariția Muriel, capra cea albă, și Benjamin, măgarul. Benjamin era cel mai vârstnic animal de la fermă și cel mai sucit din fire. Vorbea din an în Paști, iar atunci când catadicsea să o facă, dădea glas, în general, vreunui comentariu cinic – de exemplu, spunea că Dumnezeu îl înzestrase cu coadă pentru a gonii muștele, dar că el ar fi preferat mai degrabă să fie lipsit atât de coadă, cât și de muște. Benjamin era singurul dintre toate animalele de la fermă care nu râdea nicicând. Dacă era întrebat de ce, răspundea că nu vedea niciun motiv de răs. Cu toate astea, chiar dacă nu recunoștea fățiș, îi era loial lui Boxer. Îndeobște, ambii își petreceau zilele de duminică împreună, în micul padoc din spatele livezii, pascănd unul lângă altul, fără să rostească vreodată un cuvânt.

Abia își ocupaseră locurile cei doi cai, când în hambar a intrat un cârd de răuște care se pierduseră de mama lor, măcăind stins

și fojgăind dintr-o parte în alta, căutând un loc în care să nu fie zdrobite sub copitele cuiva. Clover a încropit un soi de zid de protecție în jurul lor, folosind unul dintre impozantele ei picioare din față, iar răuștele s-au cuibărit la adăpostul ei, strâns lipite una de alta, și au adormit cât ai bate din palme. În ultima clipă a pășit înăuntru și Mollie, iapa cea albă, arătoasă și netoată, înhămată de obicei la cabrioleta domnului Jones, venind cu pași grațioși și mărunți și clefăind o bucată de zahăr. A ocupat un loc mai în față și s-a apucat să-și fluture coama albă, sperând să le atragă celorlalte animale atenția asupra panglicilor roșii cu care era împletită aceasta. Cea din urmă s-a înființat pisica, uitându-se în jur, ca de obicei, în căutarea celui mai călduros loc, și vârându-se, în cele din urmă, între Boxer și Clover. Odată instalată acolo, s-a așternut satisfăcută pe tors, ținând-o așa cât a durat tot discursul Seniorului, fără să asculte nici măcar un cuvânt dintre cele rostite de acesta.

Acum se adunaseră toate animalele, cu excepția lui Moise, corbul îmblânzit, care picotea pe o stinghie, dinapoia ușii din spate. Seniorul, văzând că toate se așezaseră confortabil, așteptând atente, și-a dres glasul și a grăit:

— Tovarăși, poate că ați auzit deja despre visul straniu pe care l-am avut azi-noapte. Dar o să vă vorbesc mai încolo despre vis. La început am altceva de zis. Nu cred, tovarăși, că mai am mult timp de trăit printre voi și, înainte de a muri, consider că e de datoria mea să vă pun la dispoziție înțelepciunea pe care am agonisit-o. Am avut parte de o viață îndelungată, m-am bucurat de mult timp de gândire cât am stat singur la mine în cocină și cred că pot spune că m-am dumirit la fel de bine ca oricare alt animal care este rostul vieții pe acest pământ. Despre asta vreau să vă vorbesc. Așadar, tovarăși, ce soi de viață ducem noi toți? Să recunoaștem cinstit: viețile noastre sunt jalnice, muncite și scurte. Venim pe lume, căpătăm fix atâta hrană cât să ne ducem zilele, iar aceia dintre noi care sunt în stare sunt forțați să

muncească până la ultima picătură de energie. În clipa în care nu mai suntem de vreun folos, suntem căsăpiți cu o înfiorătoare cruzime. Niciun animal din Anglia nu știe ce înseamnă fericirea sau răgazul după ce împlinește vârsta de un an. Niciun animal din Anglia nu se bucură de libertate. Viața tuturor animalelor înseamnă suferință și sclavie – acesta este adevărul gol-goluț! Dar este acest fapt pur și simplu în firea lucrurilor? Se întâmplă asta doar pentru că țara noastră este atât de săracă, încât nu își poate permite să le asigure un trai decent celor care viețuiesc în ea? Nu, tovarăși, de o mie de ori nu! Solul Angliei este fertil, clima ei e bună, iar țara noastră e în stare să ofere hrană din belșug unui număr colosal de animale față de câte o populează în prezent. Doar ferma asta ar fi capabilă să asigure întreținerea pentru o duzină de cai, douăzeci de vaci, sute de oi – toate trăind confortabil și demn, într-un mod care acum întrece orice închipuire. Atunci de ce continuăm să ne ducem zilnic traiul în aceste condiții mizerabile? Pentru că aproape tot ce se alege de pe urma osteneții noastre ne este luat cu japca de oameni. Iată, tovarăși, răspunsul la toate problemele noastre. Acesta se reduce la un singur cuvânt – Omul. Omul este unicul vrăjmaș adevărat pe care îl avem. Faceți-i vânt omului din scenă, iar cauza foametei cu care se confruntă animalele și a exploatării acestora este anulată pe vecie. Omul este unica făptură care consumă fără să producă. El nu dă lapte, nu face ouă, e prea nevolnic să tragă plugul, nu e în stare să fugă îndeajuns de iute, încât să prindă iepuri. Și totuși, el stăpânește peste toată suflarea animală. El le pune să trudească și le înapoiază abia cât le trebuie ca să-și ducă zilele, păstrând tot restul pentru sine. Munca noastră cultivă pământul, bălegarul nostru îl fertilizează, și cu toate astea niciunul dintre noi nu posedă ceva mai mult decât pielea de pe ei. Voi, vacilor, pe care vă văd aici, dinaintea mea, câte sute de căldări de lapte ați dat anul trecut? Și ce s-a ales de tot laptele cu pricina, care s-ar fi convenit să vă hrănească vițeii, pentru ca aceștia să crească plini

de vigoare? S-a dus, până la cea din urmă picătură, pe gâtlejurile dușmanilor noștri. Și voi, găinilor, câte ouă ați făcut anul acesta și din câte dintre ele au apucat să iasă pui? Toate celelalte au ajuns la piață, să le umple portofelul lui Jones și ciracilor lui. Și tu, Clover, unde sunt cei patru mânji pe care i-ai adus pe lume și care s-ar fi convenit să-ți fie reazem și bucurie la bătrânețe? Toți au fost vânduți atunci când au împlinit un an și cu siguranță că nu ai să-l mai revezi vreodată pe vreunul dintre ei. Drept răsplată pentru cele patru nașteri și pentru toată osteneala pe care ți-ai dat-o la câmp, cu ce altceva te-ai ales vreodată, în afară de un tain sărăcăcios și de un loc în staul? Și nici măcar viețile nenorocite pe care le trăim nu ni se îngăduie să le ducem până la capăt în mod natural. Eu, unul, nu pot să mă plâng, pentru că fac parte dintre cei norocoși. Am împlinit doisprezece ani și am avut mai bine de patru sute de urmași. Asta e soarta firească a unui porc. Dar, în cele din urmă, niciun animal nu scapă de tăișul nemilos al cuțitului. Voi, purceii fragezi puși la îngrășat, care vă aflați acum dinaintea mea, o să sfârșiți cu toții cu capul pe butuc, zbierând, în mai puțin de un an. Suntem obligați să ajungem cu toții la această grozăvie – vaci, porci, găini, oi, toată lumea. Nici măcar cailor sau câinilor nu le e hărăzită o soartă mai blândă. Pe tine, Boxer, chiar în ziua în care mușchii ăia țepeni ai tăi își vor pierde vigoarea, Jones o să te dea pe mâna măcelarului, care o să-ți ia gâtul și o să te fiarbă pentru câinii de vânătoare. În ceea ce vă privește pe voi, câinilor, atunci când vă ramoliți și rămâneți știrbi, Jones vă leagă câte un bolovan de gât și vă îneacă în balta cea mai apropiată. Și, în cazul ăsta, nu e limpede precum cristalul, tovarăși, că toate relele vieților noastre își au obârșia în tirania oamenilor? Doar dacă ne descotorosim de om, doar atunci o să avem parte de roadele muncii noastre. Aproape peste noapte putem ajunge bogați și liberi. Așadar, ce avem de făcut? Ei bine, trebuie să trudim neîncetat, zi și noapte, trup și suflet, pentru detronarea oamenilor. Acesta este mesajul meu pentru voi,

tovarăși: Răzmeriță! Habar n-am când o să se petreacă această răzmeriță, într-o săptămână sau peste o sută de ani, dar știu, la fel de sigur cum văd paiele de sub picioarele mele, că mai devreme sau mai târziu justiția va triumfa. Concentrați-vă asupra acestui obiectiv, tovarăși, în scurtul răgaz pe care îl mai aveți de petrecut pe acest pământ! Și, mai presus de orice altceva, transmiteți-le mesajul acesta al meu urmașilor voștri, astfel încât generațiile viitoare să continue lupta până la victoria finală. Și țineți minte, tovarăși, că dârzenia nu trebuie să vă șovăie nicicând. Niciun argument nu trebuie să vă abată. Nu plecați niciodată urechea atunci când o să vi se spună că omul și animalele împărtășesc aceleași interese și că prosperitatea unuia aduce cu sine prosperitatea celorlalte. Toate astea sunt niște minciuni sfruntate. Omul nu servește în vecii vecilor interesele vreunei alte creaturi în afară de el însuși. Iar printre noi, animalele, să domnească o unitate de nezdruccinat, o tovarășie fără cusur în luptă. Toți oamenii ne sunt dușmani. Toate animalele sunt tovarășe.

În acel moment s-a stârnit o zarvă teribilă. În timp ce Seniorul își ținea discursul, patru șobolani mari se furișaseră afară din vizuinile lor și au rămas ridicați pe labele din spate, ascultându-l. Câinii i-au văzut numaidecât și doar fășnind ca din pușcă spre găurile lor au reușit șobolanii să se salveze. Seniorul a ridicat o copită, cerând să se facă liniște.

— Tovarăși, a rostit el, iată o chestiune care trebuie lămurită. Animalele sălbatice, precum șobolanii și iepurii de câmp, ne sunt oare prieteni sau dușmani? Să supunem la vot. Adresez această întrebare adunării: sunt șobolanii tovarășii noștri?

Votul a decis numaidecât, cu o majoritate zdrobitoare, că șobolanii erau tovarăși. Doar patru animale s-au opus, cei trei câini și pisica, dată însă de gol mai târziu că votase atât pentru, cât și împotriva. Seniorul a continuat:

— Nu mai am multe de spus. Repet doar că nu trebuie să dați nicicând uitării faptul că sunteți datori să îl dușmăniți pe Om și

tot ceea ce ține de el. Oricine merge pe două picioare este vrăjmaș. Oricine merge pe patru picioare ori are aripi este prieten. Și de asemenea nu uitați nici că, luptând contra Omului, nu trebuie să ajungem să semănăm cu el. Chiar după ce l-ați răpus, nu vă molipsiți de metehnele lui. Niciun animal nu trebuie să viețuiască vreodată în casă ori să doarmă în pat, ori să poarte haine, ori să bea alcool, ori să fumeze tutun, ori să atingă bani, ori să se ocupe cu negustoria. Toate apucăturile Omului sunt dăunătoare. Și, mai presus de toate, niciun animal nu trebuie să ajungă vreodată să-și tiranizeze semenii. Firave sau vânjoase, istețe sau mai nătânge, noi, animalele, suntem o mare frăție. Niciun animal nu trebuie să ia vreodată viața altui animal. Toate animalele sunt egale. Și acum, tovarăși, o să vă împărtășesc visul pe care l-am avut azi-noapte. Nu sunt în stare să vi-l înfățișez. Era un vis despre felul în care va arăta Pământul după dispariția Omului. Dar mi-a amintit un lucru pe care îl dădusem de mult uitării. Cu mulți ani în urmă, pe când eram doar un purceluș, mama mea și celelalte scroafe cântau un cântec vechi din care nu știau decât melodia și primele trei cuvinte. Eu am învățat melodia cu pricina în copilărie, dar mi-a ieșit de multă vreme din minte. Cu toate astea, azi-noapte mi-am adus-o aminte în vis. Și, chiar mai mult decât atât, mi-am reamintit și cuvintele cântecului – cuvinte pe care, sunt pe deplin încredințat, le cântau animalele de odinioară și care s-au pierdut în uitare de generații în șir. Acum o să vă cânt acel cântec, tovarăși. Sunt bătrân și glasul meu e răgușit, dar, după ce o să vă învăț melodia, o să-l puteți cânta mai bine de capul vostru. Se cheamă *Lighioanele din Anglia*.

Bătrânul Senior și-a dres vocea și s-a pus pe cântat. După cum mărturisise, avea un glas răgușit, dar cânta binișor, iar melodia era una emoționantă, situată undeva între *Clemetine* și *La Cucaracha*. Cuvintele sunau astfel:

Lighioane din Anglia, lighioane din Irlanda,
Lighioane de pe oriunde ajunge harta,
Din suflet cu emoție eu vă grăiesc,
Despre viitoarea epocă de aur pe tărâm lumesc.

Mai devreme sau mai târziu timpul acela va veni, neapărat,
Omul Tiran va fi detronat,
Și rodnicul pământ al Angliei,
De lighioane doar va fi călcat.

Fără belciuge în boturi vom rămâne,
Și fără șei în spate, vă pot spune,
Zăbale, pinteni, pe veci vor rugini,
Crudele bice nu vor mai șfichiui.

Mari bogății ce pentru minte par să fie o himeră,
Cu grâu și orz, cu fân și-ovăz noi ne vom pricopsi,
Trifoi, fasole, sfeclă furajeră,
Cu toate ale noastre vor fi în acea zi.

Câmpurile Angliei senin vor străluci,
Apele ei mai limpezi vor fi,
Vântul mai gingaș va șopti
În ziua în care liberi vom fi.

Cu toții trebuie să punem osul pentru acea zi,
Chiar de crăpăm mai înainte de a izbuti;
Vaci și cai, găște și curcani,
Toți musai să trudim de dragul libertății ce va fi.

Lighioane din Anglia, lighioane din Irlanda,
Lighioane de pe oriunde ajunge harta,
Din suflet cu emoție eu vă grăiesc,
Despre viitoarea epocă de aur pe tărâm lumesc.

Intonarea acestui cântec a aruncat toate animalele în brațele celei mai sălbatice agitații. Chiar înainte ca Seniorul să fi ajuns la final, celelalte animale începuseră să-l cânte singure. Până și cele mai netoate dintre ele prinseseră deja melodia și câteva cuvinte, iar cele pe care le ducea capul, precum porcii și câinii, învățaseră pe de rost cântecul pe parcursul primelor minute. Și apoi, după o serie de tentative preliminare, toată ferma a răbufnit cu *Lighioanele din Anglia* într-un formidabil unison. Vacile îl mugeau, câinii îl scheunau, oile îl behăiau, caii îl nechezau, rațele îl măcăneau. Acest cântec le ungea atât de tare pe suflet, încât l-au intonat de la cap la coadă de cinci ori în șir și probabil că nu s-ar fi dat în lături să-l cânte cât era noaptea de lungă, dacă nu ar fi fost silite să se oprească.

Din nefericire, zarva îl trezise pe domnul Jones, care a țâșnit din pat, incredințat că în curte se furișase vreo vulpe. Și-a înșfăcat pușca, pe care o ținea tot timpul rezemată de perete, într-un colț al dormitorului, și a slobozit în beznă o salvă de alice calibrul .6. Alicele s-au înfipt în peretele hambarului, astfel încât întâlnirea a fost curmată în mare grabă. Toată lumea s-a năpustit spre locurile de dormit. Păsările s-au cocoțat pe stinghii, animalele s-au așezat în straturile lor de paie și toată ferma a adormit cât ai zice pește.